

Vasalemma valla jäätmekava

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Vasalemma valla iseloomustus	3
2. Jäätmekava seadusandlik taust	4
2.1 Jäätmekäitlust reguleeriv seadusandlus	4
2.2 Vasalemma valla õigusaktid	7
2.3 Keskkonnastrateegia	8
2.4 Üleriigiline ja maakondlik jäätmekava	9
3. Vasalemma valla jäätmehoolduse iseloomustus	10
3.1 Üldülevaade Vasalemma valla jäätmemajandusest	10
3.2 Andmed tekkivate jäätmekoguste kohta	10
3.3 Tekkivad jäätmete kogused ja nende käitlemine	10
3.3.1 Segaalmejäätmad	10
3.3.2 Pakendijäätmad	11
3.3.3 Biolagunevad jäätmed	11
3.3.4 Transpordiga seotud jäätmed	12
3.3.5 Ohtlikud jäätmed	12
3.3.6 Muud jäätmed	13
3.4 Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine	14
3.4.1 Jäätmete taaskasutamine	14
4. Jäätmekäitluse keskkonnamõju	15
5. Jäätmehoolduse eesmärgid	15
5.1 Õigusaktidest tulenevad nõuded	15
5.2 Jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, taaskasutamine	17
5.2.1 Andmekogud	17
5.2.2 Segaalmejäätmad	18
5.2.3 Pakendijäätmad	19
5.2.4 Biolagunevad jäätmed	19
5.2.5 Tööstusjäätmed	20
5.2.6 Ehitus- ja lammutusjäätmed	21
5.2.7 Reoveesete ja fekaalid	21
5.2.8 Transpordiga seotud jäätmed	21
5.2.9 Ohtlikud jäätmed	22
5.2.10 Muud jäätmed	23
5.3 Jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine	23
6. Eesmärkide realiseerimine	23
6.1 Jäätmekäitluse üldine skeem	23
6.2 Korraldatud jäätmeveo korraldamine	25
7. Jäätmehoolduse juhtimissüsteemi kirjeldus	26
7.1 Jäätmehoolduse korraldamine	26
7.2 Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine	27
7.3 Järelevalve	28
Kasutatud materjalid	29

Sissejuhatus

Vasalemma valla jäätmekava on koostatud vastavalt 28.01.2004.a. vastu võetud "Jäätmeseadusele" (RTI 2004, 30, 208).

Jäätmekava üldiseks eesmärgiks on Vasalemma valla jäätmehoolduse korraldamine – keskkonnaohutu, majanduslikult põhjendatud ja korralduslikult tagatud jäätmekäitluse edendamine, mis peab tagama:

- Jäätmetekke vältimise;
- Tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamise;
- Jäätmete taaskasutuse laiendamise;
- Keskkonnanõuetekohane jäätmetöötuse;
- Jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamise.

Kava käsitleb kõiki jäätmeliike, olenemata nende tekkesfäärist ja ohtlikkusest. Jäätmekava haarab jäätmete tekke, kogumise, sortimise, transpordi, taaskasutamise ja ohutu kõrvaldamise.

Vasalemma valla jäätmekava koostamisel on arvestatud omavalitsuse arengudokumentides ja Harjumaa jäätmekavas esitatud seisukohtadega. Käesolev jäätmekava on eraldiseisev dokument, mis on omavalitsuse arengukava üheks osaks.

Vasalemma valla jäätmekava koostamise ajal toimusid olulised muutused jäätmekäitlust reguleerivas seadusandluses. Äsja hakkasid kehtima uus Jäätmeseadus ja Pakendiseadus. Muutuvate seadusandlike nõuete tõttu ei ole käesoleval ajal võimalik kõiki jäätmekäitlusega seonduvaid aspekte prognoosida ning vastavaid lahendusi välja pakkuda. Kava realiseerimine sõltub lisaks Vasalemma vallas toimuvatele arengutele ka laiemast üle-eestilisest jäätmekäitluse arengust ja üldisest majandusarengust. Seetõttu tuleb käesolevat kava vaadelda dünaamilise dokumendina, mida tuleb perioodiliselt üle vaadata ja korrigeerida.

1. Vasalemma valla iseloomustus

- **Üldülevaade**

Vasalemma vald asub Harjumaa edelaosas, Keila - Haapsalu mnt ümbruses ja on tuntud eelkõige hinnalise ehitusmaterjali - Vasalemma marmori leiukohana. Tema naabriteks on Keila, Padise, Kernu ja Nissi vallad. Vaid 38,66 km² suuruse valla kolmes alevikus (Vasalemma, Rummu ja Ämari) ning vaid kahes külas (Veskiküla ja Lemmaru) elas 2003. a algul 2864 inimest. 50 km pikkune Vasalemma jõgi voolab piki kagupiiri ja jagab seejärel valla ida- ja lääneosaks, suubudes loodes Pakri lahte. Kuigi suur osa valla territooriumist on huvilistele suletud (Ämari lennuväli, Murru ja Ämari vangla Rummul ning Vasalemma karjäär), leidub siin mõndagi põnevat. Tänu vabale tööjõule, raudteeühendusele Tallinnaga ja väljakujunenud infrastruktuurile on vallal potentsiaali ettevõtluse edasiseks arenguks.

- **Rahvastik**

Vallas elas 01.01.2004.a seisuga 2832 inimest: Vasalemma alevikus 869, Rummu alevikus 1096, Ämari alevikus 624, Veskikülas 128 ja Lemmaru külas 85. Kohaliku omavalitsuse täpsusega oli registrisse kantud 30 inimest.

Nimi	Elanike arv
Vasalemma alevik	869
Rummu alevik	1096
Ämari alevik	624
Veskikülas	85
Lemmaru küla	85
KOV täpsusega	30
Kokku	2832

Tabel 1. Elanike arv valla alevikes ja külades (seisuga 01.01.2004.a.).

- **Ettevõtlus**

Vasalemma vallas on suurematest ettevõtetest: Murru Vangla, Ämari Vangla, AS Nordkalk, Ämari Lennubaas. Projekteerimisjärgus on palkmajade tööstus Vasalemmas ja Puidu immutuse tsehh Eesti Vanglatööstuse alluvuses.

Ülejäänud ettevõtlus on valdavalt kaubandus- ja toitlustusettevõtted Rummul, Ämaris ja Vasalemmas.

- **Tervishoid, haridus**

Tervishoiuasutuste hulka kuuluvad Vasalemma Tervisekeskus. Rummu alevikus tegutseb ka apteek.

Vasalemma vallas tegutseb kaks eelkoolieelset lasteasutust: Vasalemma Lastepäevakodu ja Rummu Lastepäevakodu ning kaks kooli: Vasalemma Põhikool ning Ämari Põhikool.

- **Tehniline infrastruktuur**

Vasalemma valla teedevõrgu moodustavad riigiteed ja kohalikud teed ja tänavad.

Riigiteed on Keila – Haapsalu maantee, Vasalemma – Riisipere maantee, Ämari tee ja tänavatest Ranna tee ja Jaama tee Vasalemma alevikus.

Kohalik teedevõrk, mida hooldab vald, ulatub 47 kilomeetrini. Selle hulgas on betoonkattega (1,7 km), asfaltkattega teid ja tänavaid (11,76 km), kruusa ja killustikkattega teid ja tänavaid (29,7 km) ning pinnasele rajatud teid (3,8 km).

Ülalnimetatud kohalikest teedest on erateid 4,5 km.

Valla teede korrashoid toimub vastavalt valla tellimustele vastavat teenust osutavate firmade poolt. Riigiteid hooldab Teedevalitsus.

Ühisveevärk ja kanalisatsioon on olemas Rummu ja Ämari alevikes. Vasalemma alevikus on ühisvõrkude rajamine takerdunud raskesti läbitava paepinnase tõttu, kuigi vastavad arengukavad ja kalkulatsioonid on koostatud.

Olemasolevate küttesüsteemide haldamisega Rummu alevikus tegeleb "AS Eraküte", Vasalemma Vallavalitsus hoolitseb korterelamute ja lasteasutuste kütmise eest Ämari alevikus. Vasalemma alevikus ei ole tsentraalkütet, korterelamuid kütavad korteriühistud.

2. Jäätmekava seadusandlik taust

2.1 Jäätmekäitlust reguleeriv seadusandlus

Peamiseks õigusaktiks, mis reguleerib Eesti Vabariigis jäätmetega seonduvat, on Jäätmeseadus (RTI, 2004, 30, 208), mis jõustus 01. mail. Vajaduse uue Jäätmeseaduse järele tingis Eesti jäätmehoolduses viimastel aastatel toimunud suhteliselt kiire areng ning vajadus viia seadus kooskõlla toimunud ja toimuvate muudatustega Euroopa Liidu jäätmealases seadusandluses.

Tabel 2. Jäätmeseadusest tulenevad õigused ja kohustused omavalitsusele

JÄÄTMESEADUS	Kohaliku omavalitsuse ülesanded
§ 12 lg 2 Jäätmehoolduse arendamine	jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldavad omavalitsusorganid
§ 31 Jäätmete sortimine	omavalitsuse organ korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses.
§ 42 lg 1 ja 2 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava	(1) omavalitsuse üksuse jäätmekava käsitleb valla või valla jäätmehoolduse arendamist. Jäätmekava võib koostada mitme kohaliku omavalitsuse üksuse kohta. (2) omavalitsuse üksuse jäätmekava käsitleb: 1) kohaliku omavalitsuse organi korraldatava jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist; 2) jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa; 3) jäätmehoolduse rahastamist.
§ 43 lg 4 Jäätmekava ajakohastamine	omavalitsuse üksuse jäätmekava ajakohastatakse ühe aasta jooksul maakonna ajakohastatud jäätmekava kinnitamisest arvates.
§ 44 lg 4 Keskkonnaministri ning kohaliku omavalitsuse organi õigused ja kohustused jäätmehoolduse kavandamisel	(4) omavalitsuse organ võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt äriseadustiku tähenduses, mittetulundusühingult, sihtasutuselt ja seaduse alusel asutatud muult asutuselt käesoleva seaduse § 39 lõikele 3 vastava jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.

Tabel 2. järg

JÄÄTMESEADUS	Kohaliku omavalitsuse ülesanded
§ 55. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu kooskõlastamine	omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu esitatakse enne selle vastuvõtmist arvamuse avaldamiseks keskkonnateenistusele ning maavanemale.
§ 56 lg 1, 2, 3 ja 4 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu avalik väljapanek ja avalik istung	(1) omavalitsuse organ korraldab kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu avaliku väljapaneku ja jäätmekava eelnõu arutamiseks vähemalt ühe avaliku istungi. (2) omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu avaliku väljapaneku aeg ja koht tehakse teatavaks vähemalt kaks nädalat enne avaliku väljapaneku algust kohalikus ajalehes. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu avaliku väljapaneku kestus on vähemalt kaks nädalat. (3) omavalitsuse üksuse jäätmekava eelnõu arutamiseks korraldatava avaliku istungi aeg ja koht tehakse teatavaks vähemalt kaks nädalat enne avalikku istungit kohalikus ajalehes. (4) avalikku istungit ei pea korraldama, kui avaliku väljapaneku kestel ei esitatud ühtegi ettepanekut või vastuväidet.
§ 58. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava avaliku väljapaneku ja avaliku istungi tulemustest teatamine	vallavalitsus teeb jäätmekava avaliku väljapaneku ja avaliku istungi tulemused teatavaks kohalikus ajalehes.
§ 59 lg 1 ja 2 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava vastuvõtmine	(1) omavalitsuse üksuse jäätmekava võtab vastu kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu. (2) omavalitsuse üksuste ühine jäätmekava jõustub, kui selle on vastu võtnud kõigi koostööd tegevate kohaliku omavalitsuse üksuste volikogud.
§ 65 lg 2 Ohtlike jäätmete käitluse korraldamine	(2) omavalitsuse organid korraldavad oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlejatele, välja arvatud käesoleva seaduse § 26 lõikes 1 nimetatud juhul.
§ 66 lg 1, 2, 3 ja 4 Korraldatud jäätmevedu	(1) korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse organi korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt. (2) omavalitsus organ korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete kogumise ja veo. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka muid jäätmeid, kui seda tingib oluline avalik huvi. (3) omavalitsuse organ võib jätta jäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus. (4) jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu piirmäär kehtestatakse valla või valla volikogu määrusega.
§ 67 lg 1-8 Jäätmevedaja valik	(1) omavalitsuse organ korraldab iseseisvalt või koostöös teiste omavalitsuste organitega korraldatud jäätmeveo eri- või ainuõiguse andmiseks avaliku konkursi konkurentsiseaduse (RT I 2001, 56, 332; 93, 565; 2002, 61, 375; 63, 387; 82, 480; 87, 505; 102, 600; 2003, 23, 133) alusel kehtestatud korras. (2) korraldatud jäätmeveo konkursi pakkumise kutse dokumentides määratakse vähemalt alljärgnevad tingimused: 1) veopiirkond; 2) veetavad jäätmeliigid; 3) eeldatavad jäätmekogused; 4) jäätmekäitluskohad; 5) eri- või ainuõiguse kestus; 6) veotingimused, nagu sagedus, aeg, tehnilised tingimused; 7) jäätmeveo teenustasu piirmäär.

Tabel 2. järg

	<p>(3) käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 nimetatud veopiirkonnas ei tohi teenindatavate elanike arv olla üldjuhul suurem kui 10 000.</p> <p>(4) veopiirkonna määrab omavalitsuse volikogu, lähtudes eeldatavatest jäätmekogustest, hoonestusest ning teede- ja tänavate võrgu eripärast.</p> <p>(5) korraldatud jäätmeveoga hõlmatud haldusterritooriumil, kus lähtuvalt käesoleva paragrahvi lõigetest 3 ja 4 on moodustatud rohkem kui üks veopiirkond, ei tohi ühe jäätmevedaja poolt veetavate olmejäätmete kogus ületada 40 protsenti tekkivate olmejäätmete kogusest, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud juhul.</p> <p>(6) omavalitsuse volikogu nõusolekul ei kohaldata käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud piirangut, kui selleks vajaliku arvu eri- või ainuõiguse andmist takistab jäätmeveo saamise nõuetele vastavate eri- või ainuõiguse saamise pakkujate puudumine.</p> <p>(7) korraldatud jäätmeveo konkursi pakkumiste esitamise tähtaeg on vähemalt kolm kuud konkursi väljakuulutamisest arvates.</p> <p>(8) korraldatud jäätmeveo konkursi korraldaja avalikustab oma otsuse ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja kohalikus ajalehes.</p>
§ 69 lg 3 Korraldatud jäätmeveoga liitumine	(3) omavalitsuse organ asutab määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra.
§ 70. Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine	omavalitsuse organ korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse organ võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.
§ 71 lg 1 ja 3 Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskiri	<p>(1) jäätmehoolduseeskiri jäätmehoolduse korraldamiseks kohaliku omavalitsuse üksuses kehtestatakse volikogu määrusega.</p> <p>(3) omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja eelnõu esitatakse arvamuse saamiseks maavanemale ja keskkonnateenistusele; tervishoiuteenuste osutaja jäätmete käitlemiskord Tervisekaitseinspeksioonile ja veterinaarteenuste osutaja jäätmete käitlemise kord maakonna Veterinaar keskusele, mis vajadusel teevad kahe nädala jooksul ettepanekuid eeskirja täiendamiseks.</p>
§ 79. Kohaliku omavalitsuse üksuse arvamus jäätmeveotaotluse kohta	Kohalik omavalitsus esitab kümne tööpäeva jooksul pärast jäätmeveo taotluse saamist loa andjale oma arvamuse jäätmeveo taotluse kohta
§ 117 lg 3 Jäätmearuandlus	keskkonnaministril ja keskkonnajäreldalve asutusel on õigus saada toodete valmistajalt või sissevedajalt ning valitsusasutuselt või vallavalitsuselt andmeid Eestis valmistatavate või Eestisse sisseveetavate toodete ja nende valmistamisel kasutatavate ainete ning neist tekkivate jäätmete ja nende käitluse kohta.
§ 128 lg 5 ja 6 Jäätmetest põhjustatud keskkonnasaastuse likvideerimine	<p>(5) kui saastatud kinnisasja omanik ei täida käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kohustust, korraldab jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimise saastatud kinnisasja omaniku kulul kohaliku omavalitsuse organ asendustäitmise ja sunniraha seaduses (RT I 2001, 50, 283; 94, 580) sätestatud korras.</p> <p>(6) Kui kohaliku omavalitsuse organ ei ole korraldanud oma haldusterritooriumil korraldatud jäätmevedu, kuigi tal oli vastav kohustus, ja sellest tulenevalt on tekkinud keskkonnasaastus, kannab jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimise kuludest poole kohaliku omavalitsuse organ.</p>
§ 130 lg 2 põhjustatud keskkonnasaastuse likvideerimine	saastetasu seaduse muutmine – olmejäätmete keskkonda viimise eest makstakse saastetasu 75 % ulatuses jäätmete päritolukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse ja 25 % ulatuses riigieelarvesse.
§ 135 lg 1 ja 2 Korraldatud jäätmeveo korraldamine	(1) korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 1. jaanuar 2005. (2) kohaliku omavalitsuse üksusele, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus laiene.

Tabel 3. Muudest õigusaktidest tulenevad õigused ja kohustused omavalitsusele

Õigusakt	Kohaliku omavalitsuse ülesanded
KESKKONNAJÄRELEVALVE SEADUS	
§ 2 Keskkonnajärelevalve lg 1	keskkonnaseisundit mõjutava või mõjutada võiva isiku või asutuse tegevuse seaduslikkuse kontrollimine, sealhulgas saasteainete, jäätmete, energia või organismide keskkonda viimise seaduslikkuse kontrollimine ning ebaseadusliku tegevuse peatamine või lõpetamine
§ 3 Keskkonnajärelevalve teostajad lg 1	keskkonnajärelevalvet teostavad Keskkonnainspeksioon, Maa-amet ja kohalik konstaabel.
§ 6 Omavalitsuslik keskkonnajärelevalve lg 1-4	kohaliku omavalitsusüksuse volikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja -kasutuslaste otsuste järgimist kontrollivad volikogu selleks volitatud isikud või asutused, või kui neid ei ole määratud, valla- ja vallavalitsus
PAKENDISEADUS	
§ 15 lg 1 ja 2 Kohaliku omavalitsuse organi kohustused.	(1) omavalitsuse organ määrab kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestab need jäätmehoolduseeskirjas. (2) omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse eraldi pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust ning väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid.
Keskkonnaministri määrused	
Määrus 29. aprilli 2004. nr 38 Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded	võivad esitada seisukoha keskkonnateenistusele prügila sulgemisotsuse kohta

Omavalitsuste poolt korraldatava jäätmekäitluse aspektist on Jäätmeseaduses toodud seisukohtadest olulisim korraldatud olmejäätmeveo korraldamise kohustus tiheasustusaladel. Hajaasustuses võib seaduse kohaselt jätta korraldatud olmejäätmeveo korraldamata kui jäätmevedu osutuks ülemäära kulukaks ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus. Korraldatud olmejäätmeveo nõuete karmistamine tuleneb eelkõige asjaolust, et teatav osa elanikkonnast (eriti suvilapiirkonnad, eramajapidamised) on jäänud välja käesoleval ajal toimivast olmejäätmete käitlusskeemist, mille tulemuseks võib olla jäätmete keskkonnanõuetele mittevastav käitlemine (jäätmete hülgamine, avalike alade prügikastide kasutamine).

2.2 Vasalemma valla õigusaktid

Üleriigilist seadusandlust täpsustavad kohaliku omavalitsuse õigusaktid, mille hulgast on jäätmekäitluse korraldamise aspektist olulisem jäätmehoolduseeskiri ning heakorra ja kaevetööde eeskiri.

Vasalemma valla jäätmehoolduseeskiri kinnitati Vasalemma Vallavolikogu 23.11.2004 määrusega nr 13 "Vasalemma valla jäätmehoolduseeskirja kehtestamine". Eeskirjas on sätestatud jäätmete kogumise, veo, taaskasutuse, kõrvaldamise, kohtsorteerimise, jäätmeveoga liitumise jne. korraldused ning nendega seotud tehnilised nõuded, samuti ka jäätmetest tervisele ja keskkonnale põhjustatud ohu vältimise ja vähendamise meetmed.

Vasalemma valla heakorra ja kaevetööde eeskiri on kinnitatud Vasalemma Vallavolikogu 25.03.2003 määrusega nr 7 "Heakorra ja kaevetööde eeskirja kehtestamine". Eeskirjaga on sätestatud nii avalikult kasutatavate alade kui kinnistute heakorra tagamiseks vajalikud nõuded ja kohustused, mis on otsesemalt või kaudsemalt seonduvad ka jäätmealase tegevusega (sh. üldkasutatavate prüginõude ja -konteinerite kasutus, jäätmete keskkonda sattumise vältimine).

2.3 Keskkonnastrateegia

Eesti keskkonnastrateegia kiideti heaks Riigikogu 12.märtsi 1997.a. otsusega. Keskkonnastrateegia määratleb Eesti looduskasutuse ja keskkonnakaitse arengusuunad ja prioriteetsed eesmärgid ning põhiülesanded aastani 2000 ja 2010. Käesoleval ajal on koostamisel uus Keskkonnastrateegia, mille põhieesmärk on tagada inimesi rahuldav tervislik keskkond ja majanduse arendamiseks vajalikud ressursid loodust oluliselt kahjustamata ja elustiku mitmekesisust säilitades ning majanduse arengutaset arvestades. Keskkonnastrateegia eelnõus (eelnõu seisuga 17.05.04.a.) on jäätmetekke vähendamise ja jäätmehoolduse eesmärkidena püstitatud: kasutada tooret ja materjale säästvalt, piirata jäätmete tekkimist ja soodustada jäätmete taaskasutamist, vähendada jäätmetest põhjustatud keskkonna saastumist, kasutada toodete valmistamisel vähemohtlikke aineid ja materjale ning arendada jäätmekäitlust rakendades printsiipe "saastaja maksab" ja "tootja vastutus".

Selleks lähtutakse järgmisest jäätmekäitluse hierarhiast:

- 1) jäätmete tekke vältimine ja tekkivate jäätmekoguste vähendamine;
- 2) tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine;
- 3) jäätmete taaskasutamise laiendamine;
- 4) keskkonnanõuetekohane jäätmetöötlus ja ohutustamine;
- 5) jäätmete keskkonnohutu kõrvaldamine.

Keskkonnastrateegia eesmärkide täitmiseks on antud järgmised Vasalemma valla jäätmehooldusega otsesemalt seonduvad ülesanded:

- rajada Eestis optimaalne integreeritud jäätmekäitluskohtade võrgustik, käidelda jäätmed tekkekohale võimalikult lähedal asuvates nõuetekohastes jäätmekäitluskohtades;
- tagada kõikide jäätmete käitlemine vastavalt õigusaktidele ning keskkonna- ja tervisekaitse nõuetele;
- edendada jäätmete taaskasutamist vähendamaks prügilatesse ladestatavate jäätmete kogust ja säästmaks loodusvarasid, rakendades selleks korduskasutust, materjalide ringlussevõttu, kompostimist ja energiakasutust;
- nii tööstus- kui olmejäätmete osas ka selliste jäätmeliikide kogumise ja taaskasutamise korraldamine, mille edasise käitlemise kulud ületavad tulusid;
- tõsta biolagunevate jäätmete taaskasutamine järk-järgult;
- tekkivate pakendijäätmete taaskasutamise oluline suurendamine;
- tagada korrektselt töötav ohtlike jäätmete käitlussüsteem;
- kindlustada kohaliku omavalitsuse korraldatud olmejäätmevedu;
- toetada uuringuid jäätmealase teabe kogumiseks ja töötlemiseks;
- suletud prügilate alade maastiku taastamine üldiseks kasutamiseks.

2.4 Üleriigiline ja maakondlik jäätmekava

Üleriigiline jäätmekava on kiidetud heaks Riigikogu 04. detsembri 2002. a. otsusega. Üleriigiline jäätmekava koostamise eesmärgiks on jäätmehoolduse korrastamine komplekse, keskkonnaohutu, paindliku, institutsionaalselt tagatud ja majanduslikult põhjendatud jäätmekäitluse korraldamise kaudu. Üleriigiline jäätmekava on aluseks maakondade ja omavalitsuste jäätmekavade koostamiseks.

Jäätmehoolduse korraldamise poolelt on välja pakutud piirkondlike jäätmehoolduskeskuste moodustamine omavalitsuste poolt. Jäätmehoolduskeskuse funktsioonid oleksid järgmised: teeninduspiirkonnas jäätmekäitluse korraldamine; jäätmete vähendamise ja taaskasutamise programmide arendamine, teostamine, toetamine ja edendamine; optimaalse jäätmekäitlushinna kujundamine; arendustöö ja propaganda; konkursside korraldamine nii jäätmeveoettevõtete vahel, kui ka jäätmete taaskasutamise alal, seda kas jäätmeveopiirkonnas või selle osades; andmebaaside pidamine. Kuna jäätmekäitlus on omavalitsuste piire ületav tegevus, on jäätmekavas konstateeritud jäätmealase reaalkoormatise lauskehtestamise vajadust.

Harjumaa jäätmekava valmis 2000.aastal. Järgnevalt on toodud peamised Harjumaa jäätmekava eesmärgid:

- jäätmehoolduse olemasolevat olukorda ja probleeme;
- Eesti Keskkonnastrateegias antud jäätmehoolduse suundi ja õigusaktides antud nõudeid;
- Harju maakonna ja haldusüksuste arengukavasid ning üleriigilist jäätmekava. Jäätmehoolduse probleemid tulenevad osaliselt üldistest Eesti probleemidest, mis on järgmised:
 - ebapiisav haldussuutlikkus jäätmekäitluse korraldamise ja järelvalve osas, seda eriti väikeste omavalitsuste tasandil; mitmeid õigusaktides olevaid nõudeid ei täideta, näiteks jäätmehoolduse korraldamist omavalitsuste poolt;
 - jäätmealane aruandluse ja statistika tase on ebapiisav tegeliku olukorra kajastamiseks, seega ka jäätmehoolduse planeerimiseks;
 - osa jäätmevooge on kontrolli alt väljas;
 - ohtlike jäätmete käitlemine ei ole kõikide jäätmeliikide osas tehnoloogiliselt ja majanduslikult tagatud (näiteks vanaõlide suhtes).

Harjumaa jäätmehoolduse üldised eesmärgid on järgmised:

- jäätmetekke ja jäätmete edasise käitlemise ohjamine;
- omavalitsuste haldussuutlikkuse tõstmine nii jäätmekäitluse korraldamise kui ka järelvalve suhtes;
- jäätmetekke vähendamine ja tekkivate jäätmete taaskasutamise suurendamine;
- ladestatavate jäätmete koguse ja selles biolagunevate jäätmete osatähtsuse vähendamine;
- optimaalse jäätmejaamade võrgu rajamine ja kõige lähema keskkonnakaitseliselt sobiva jäätmekäitluskoha kasutamine;
- ohtlike jäätmete kogumissüsteemi väljatöötamine ja rakendamine;
- võimalikult suure arvu jäätmetekitajate haaramine jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemi;
- vanade prügilate keskkonnaohutu sulgemine.

3. Vasalemma valla jäätmehoolduse iseloomustus

3.1 Üldülevaade Vasalemma valla jäätmemajandusest

Vasalemma valla ettevõtetel ja elanikel on jäätmete kogumiseks oma konteinerid, samuti on vallavalitsuse poolt paigaldatud üldkasutatavad konteinerid nii segajäätmete kui sorteeritud jäätmete kogumiseks. Korraldatud jäätmeveoga on liitunud enamus valla ettevõtteid, vähesemal määral on jäätmeveoga haaratud eramajapidamised. See võib olla ka põhjuseks, miks täituvad kiiresti valla avalikud jäätmekonteinerid ning tekivad illegaalsed ladestud.

Vastavalt Jäätmeseaduse § 67 nõudele viib Vasalemma Vallavalitsus läbi konkursi jäätmekäitleja väljaselgitamiseks ning sellest momendist on omavalitsuse piires ainult üks jäätmekäitleja. Vallavalitsus edastab jäätmekäitlejale jäätmevaldajate registri.

3.2 Andmed tekkivate jäätmekoguste kohta

Toimiv jäätmete algarvestus ja statistiline töötlus ei anna täielikku ülevaadet tekkivate olmejäätmete kogustest, nende kohtsorteerimisest ja käitlemisest ning ladestamisest. Jäätmestatistika annab üksnes teatava ülevaate kogutud jäätmete hulgast.

3.3 Tekkivad jäätmete kogused ja nende käitlemine

3.3.1 Segacolmejäätmel

Peamise koguse Vasalemma vallas tekkivatest ning prügilas ladestatavatest jäätmetest moodustavad nii kodumajapidamistes kui ettevõtluses tekkivad olmejäätmel. Kuna vanas Jäätmeseaduses ei olnud nõutud jäätmetekitajate registri koostamist ning jäätmekäitlejaid võis tegutseda ühe omavalitsuse territooriumil piiramatul arvul, siis ülevaade jäätmekogustest ning jäätmeveo lepingutest käitlejatega puudub.

- **Olmejäätmel koostis**

Koostiselt on olmejäätmel heterogeensed, nende koostis sõltub nii tekkekohast kui ka ajast. Olmejäätmel koostis sõltub tarbimise struktuurist, eluaseme iseloomust ja võimalusest kohapeal jäätmel sorteerida ja käidelda. Samuti sõltub olmejäätmel koostis ka aastaajast, näiteks sügiseti on olmejäätmel biolagunevate jäätmel osakaal suurem. Eestis tekkivate olmejäätmel koostise hindamiseks on kasutatud erinevaid meetodikaid ja teostatud erinevaid uuringuid, kuid Vasalemma valla olmejäätmel koostise hindamiseks võib tõmmata neist vaid paralleele. Piirkonna olmejäätmel sortimendi täpseks hindamiseks oleks vaja teha antud piirkonnas vastavad uuringud. Peamise osa segacolmejäätmel moodustavad biolagunevad jäätmel (köögi- ja aiapäätmel, vanapaber, puit) ning erinevate pakendimaterjalide jäätmel.

- **Olmejäätmel tekke prognoos**

Olmejäätmel tekke vähenemist ei ole ette näha. Olmejäätmel koguste vähendamine ei õnnestunud ka teistes arenenud riikides. Tekkivate olmejäätmel koguse suurenemist põhjustab elanikkonna ostujõu taseme tõusust tulenev tarbimise suurenemine, samuti nõuded kaupade pakendamisele. Aktiviseeruv

jäätmete (peamiselt pakendijäätmete) taaskasutusse suunamine kombineerituna algselt sorteeritud olmejäätmete veohinna diferentseerimisega võib kokkuvõttes vähendada lõppladustamisele suunatavate jäätmete kogust. Ladestatavate olmejäätmete kogust vähendab ka paranev järelvalve jäätmekäitluse üle, mille tulemusel peaks paranema jäätmestatistika kvaliteet ning olema välistatud olukord, kus olmejäätmeladestatakse muid jäätmeliike. Kirjeldatud olmejäätmekoguse vähenemine on võimalik üksnes muude jäätmeliikide koguste suurenemise arvelt.

Nii Eestis tervikuna kui Vasalemma vallas on prognoositav olmejäätmete tekke kasv, mis tuleneb eelkõige pakendijäätmete arvelt. Üleriigilises jäätmekavas on prognoositud tekkivate jäätmekoguse suurenemist 3-5 % aastas. Samas tuleb pakendijäätmete teke stabiliseerida aastateks 2005 – 2006.

Tuleb eeldada, et selleks ajaks kogutakse eraldi ohtlikud jäätmed, ehitusjäätmed, suuremõõtmelised jäätmed, pakendijäätmed ja osa biolagunevatest jäätmetest.

3.3.2 Pakendijäätmed

Üleriigilise jäätmekava kohaselt moodustab pakendijäätmete kaaluosa olmejäätmete üldmassist ca 30 %, mahult on pakendijäätmeladestatud olmejäätmetest ca 60 %. Ühe inimese kohta tekib Eestis kuni 85 kg pakendijäätmeladestust aastas (SEI-Tallinn, 2003). Pakendijäätmed moodustavad olmejäätmekogustis olevatest paberi- ja papijäätmetest üle 50 %, klaasijäätmest ligi 100 % on klaaspakend, metalli- ja plastijäätmest ligi 80 % moodustavad vastavad pakendijäätmed.

Pakendi ja pakendijäätmekogumissüsteem toimib peamiselt aktsiisimaksuga koormatud pakendite osas (peamiselt alkoholi ja karastusjookide ühekorra- ja ringluspakend), mis sorteeritakse elanike poolt välja ning kogutakse (ostetakse kokku) nn. taarapunktides. Teiseks pakendijäätmekogumissüsteemiks on nende sorteeritud kogumine valiksorteerimiskonteinerite kaudu. Sellise süsteemi abil kogutavate pakendijäätmekogus sõltub eelkõige omavalitsuse ja elanikkonna keskkonnateadlikkusest. Käesoleval ajal kogutakse sorteeritud plastist joogipakendid eraldi konteineritesse Vasalemmas, Rummul ja Ämaris. Järgmisel aastal lisandub pappmaterjali kogumine eraldi konteineritesse.

3.3.3 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed on orgaanilised jäätmed, mis lagunevad bakterite, mikroorganismide ja seente toimel – toidujäätmed, aia- ja haljastusjäätmed, reoveesete jmt. Biolagunevad jäätmed moodustavad suure osa olmejäätmekogust, nende ladestamine prügilates on üheks peamiseks prügilate keskkonnamõju põhjustajaks (reostunud nõrgvete teke, haisu ning prügilagaasi eraldumine jmt).

Segaolmejäätmekogustis olevatele biolagunevatele jäätmekogustele lisanduvad samuti olmelise päritoluga haljastusjäätmed, mis tekivad nii üldkasutatavatel aladel (pargid, kalmistud) kui koduaedades. Haljastusjäätmekogustis on puudulikud. Koduaedades tekkivate haljastusjäätmekoguste käitlemisel on laialt levinud kohapealne kompostimine, põletamine, mistõttu need jäätmed ei satu tsentraliseeritud jäätmekäitlussüsteemi.

Veel tuleb arvestada, et biolagunevatele olmejäätmetele lisanduvad ka teised biolagunevate jäätmete liigid – reoveesete, puidujäätmed, loomsete ja taimsete kudede jäätmed. Antud jäätmeliike on lähemalt käsitletud kava järgnevates osades.

3.3.4 Transpordiga seotud jäätmed

Transpordiga seotud jäätmete all käsitletakse antud töös mootorsõidukite kasutamise ja hooldusega seonduvaid jäätmeid. Antud jäätmete puhul on valdavalt tegemist probleemsete jäätmetega, sh. ohtlike jäätmetega. Peamisteks antud valdkonnas tekkivateks jäätmeteks on vanaõlid ning muud õlidega seotud jäätmed, kasutatud akud, vanarehvid, romusõidukid ning neist eemaldatud metallid, plastid jmt. Antud punktis käsitletakse lähemalt vanasõidukite ja nende osade ning vanarehvide käitlemisega seonduvat, teised transpordiga seonduvaid ohtlikke jäätmeid (akud, vanaõlid jmt) käsitletakse kava teistes osades.

Kogumisringid:

- **Vanasõidukid**

Vanasõidukid on praegu ja ka pikemas perspektiivis probleeme tekitavateks kompleksjäätmeteks. Jäätmeseaduse kohaselt kuuluvad mootorsõidukid probleemtoodete hulka, millest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise või kõrvaldamise kohustus pannakse selle tootjale.

Kasutuselt kõrvaldatud sõidukid loetakse ohtlikeks jäätmeteks, kui neist ei ole kõrvaldatud keskkonnaohtlikke osi – õlid, akud jmt.

Tekkivate vanasõidukite kogused ei ole teada, teatud osas ei jõua kasutusest välja jäänud sõidukid autolammutustesse, ka lammutused ei pea käideldavate jäätmete koguste üle korrektset arvestust. Võttes arvesse, et valdav osa registreeritud sõidukitest on vanemad kui 10 aastat ning toimub pidev autopargi uuendamine (Eesti üldine statistika), on oodata kasutuselt kõrvaldatavate sõidukite hulga suurenemist. Seoses eeltooduga on korraldatud vanasõidukite kogumist ning äraandmist üks kord aastas EMEX´ ile. Niisugune praktika on andnud rahuldavat resultaati ning jääb kasutatavaks meetmeks.

3.3.5 Ohtlikud jäätmed

Ohtlike jäätmeid tekib Vasalemma vallas nii koguseliselt kui sortimendilt võrdlemisi vähe. Valdavalt on tegemist olmesfäärile iseloomulike ohtlike jäätmetega. Peamisteks tekkivateks ohtlikeks jäätmeteks on vanaõlid ning muud õlidega seonduvad jäätmed, akud, patareid ning elavhõbedalambid.

- **Ohtlike jäätmete teke ja kogumine ettevõtluses**

Vastavalt riiklikule ohtlike jäätmete kogumise ja käitlemise kontseptsioonile on ettevõtluses tekkinud ohtlike jäätmete kogumine, üleandmine käitlejale ning teenuse eest maksmine ettevõtja kohustuseks. Ettevõtte võib vedada oma tegevuses tekkivad ohtlikud jäätmed käitlusesse omavahenditega, kuid sellisel juhul peab ettevõtjal olema ka vastav jäätmeluba. Enamlevinumaks ning ettevõtjale valdavalt mugavamaks mooduseks on ka transporditeenuse ostmine käitlejatelt. Tulevikus koostatakse ohtlike jäätmete tekke parema ülevaate saamiseks ohtlike jäätmete andmebaas. Vastavalt andmebaasi sisule on ettevõtte kohustatud sõlmima käitlejaga lepingu.

- **Ohtlike jäätmete teke ja kogumine elanikkonnalt**

Elanikkonna poolt tekitatavad olmejäätmed sisaldavad alati ka teatavat osa ohtlike jäätmeid, osa ohtlikest jäätmetest kogutakse vastavate kogumiskampaaniate käigus 1 kord aastas, kuid teatav osa neist jääb siiski segaolmejäätmete hulka ning ladestatakse tavaprügilates. Segajäätmete ohtlikkuse vähendamiseks on väga oluline eraldada tekkivad ohtlikud olmejäätmed mitteohtlikest ning tagada nende keskkonnaohutu käitlemine vastavate jäätmekäitluse lepingute alusel, mis on sõlmitud jäätmetootja ja käitleja vahel.

- **Jääkreostus**

Jääkreostus on jäätmekogumid või saastunud pinnas, mis on seotud eeskätt nõukogude perioodil toimunud tegevusega. Ämari Lennubaasis toimub pidev pinnase puhastamine Rootsi riigi poolt välja töötatud projekti alusel.

3.3.6 Muud jäätmed

- **Elektri ja elektroonikaseadmete jäätmed**

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete puhul on probleemiks neis sisalduvad ohtlikud ühendid (raskmetallid, halogeenitud ühendid, ka asbest ning arseen). Praegusel ajal nimetatud jäätmed põhiliselt ladestatakse prügilates, kusjuures käitlemisel valdavalt neid ei eraldata muudest olmejäätmetest. Enim on pööratud tähelepanu eelkõige vanemates külmikutes kasutatavatele freoonidele, mis lendumisel kahjustavad osoonikihti. Suuremates kohtades (peamiselt Tallinn ja Tartu) on viidud läbi aktsioone, mille käigus kasutuselt kõrvaldatud külmikud kogutakse ning neist eraldatakse külmaained.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kogus näitab üldiselt üsna kiiret kasvutendentsi. Vastavalt HFT Network OY uuringule "Eesti elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete tekkevoogude hindamine" on ligikaudne elektroonikaseadmete jäätmete aastane tekkekogus Eestis ca 5 kg/in.

Alates 2005.a. on ülaltoodud jäätmete kogumist kohustatud korraldama tootjad.

- **Kogukad jäätmed**

Kogukateks jäätmeteks on oma tarbimisväärtuse minetanud või muudel põhjustel kasutuselt kõrvaldatud mööbel, külmikud, pliidid ja muu majapidamistehnika. Üldjuhul on tegemist tavajäätmetega, kuid osad neist võivad sisaldada ka ohtlike aineid. Kogukad jäätmed tekitavad probleeme jäätmeveol ning jäätmete ladustamisel, tihtipeale on võimalik neid võtta mujal uuesti kasutusse. Vastavasse kogumiskohta toodud kogukate jäätmete uuesti kasutuselevõtmise praktika on teistes maades laialt levinud, viimastel aegadel on taolist tegevust hakatud rakendada ka Eestis. Kohesest taaskasutusest samm edasi on nimetatud asjadele pisiremondi tegemine enne kasutusse võtmist.

Suuremõõtmelise olmetehnika jäätmete kogumisringe teostatakse vallas 1 kord aastas. Peale selle on igal jäätmetootjal võimalus jäätmekäitlejalt tellida kogukate jäätmete eraldi äravedu.

3.4 Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine

3.4.1 Jäätmete taaskasutamine

Jäätmete taaskasutamine on toiming, millega jäätmed või neis sisalduv aine võetakse kasutusele toodete valmistamisel, töö tegemisel või energia saamisel. Vastavalt Eesti keskkonnanstrateegiale ja maailmas tunnustatud põhimõtetele tuleb taaskasutamisel enamasti kasutada järgnevasse pingeritta seatud võimalusi:

- otsene ringlus (korduvkasutamine);
- materjaliringlus;
- bioloogilised protsessid (kompostimine);
- energeetiline otstarve (põletamine).

Vasalemma valla kohta ei ole jäätmestatistikas taaskasutatud jäätmete täpset kogust toodud.

Esikohal on plasttaara, mille kogumine toimub spetsiaalse konteineri abil. Koguseliselt suure osa vallas taaskasutatavatest jäätmetest moodustavad puidujäätmed. Puidujäätmed taaskasutatakse peamiselt kütusena nii puidutöötlemisettevõtetes kui teiste tarbijate (kaasaarvatud kodumajapidamised) poolt. Teiseks olulisemaks puidujäätmete taaskasutusteeks on nende kasutamine allapanuna loomapidamises.

Kodumajapidamistes, eriti eramutes, tekkivad biolagunevad jäätmed leiavad samuti kohapealset taaskasutust. Eramutes on laialt levinud haljastusjäätmete ja ka köögijäätmete kompostimine, puit, paber jne kasutatakse kütteks. Tihti peale põletatakse küttekolletes ka plastikut, kummi ning muid põlevaid olmejäätmeid.

Niisugune keskkonnavalaseid õigusakte eirav tegevus on saanud võimalikuks olukorrast, et kuni 01.05.2004.aastani kehtivas Jäätmeseaduses puudus jäätmevaldajate register ning paljudel jäätmekäitlejatel oli võimalus tegutseda ühe omavalitsuse territooriumil, mis muutis jäätmete väljaveo kontrollimatuks. Paljud jäätmevaldajad ei sõlminud lepingut jäätmekäitlejaga ning hävitasid jäätmeid eelnimetatud viisil.

Seoses uue Jäätmeseaduse nõuetele vastava korraldatud jäätmekäitluse käivitamisega, juurutatakse Vasalemma vallas laialdast olmejäätmete sorteerimist, kogudes kohapeal eraldi plastikut, klaasi ja kartongi. Samuti hakatakse koguma 1 kuni 2 korda aastas ohtlikke jäätmeid. Peale selle käivitub korraldatud jäätmeveos osalejate kontrolli võimalus. Niisuguste meetmete käivitamine välistab eelnimetatud keskkonnavalaste väärtegade kasutamise valla territooriumil.

Ehkki jäätmestatistika ei näita ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutust, võib eeldada, et võrdlemisi oluline osa tekkivatest ehitus- ja lammutusjäätmetest leiab taaskasutust. Peamiselt kasutatakse ehitus- ja lammutusjäätmeid täitematerjalina (mineraalsed materjalid), küttena (puit) või ka teistel ehitustöödel esialgsel otstarbel (plaadid, tellised, lauad jne).

Ehkki jäätmestatistika on lünklik, võib eeldada, et suurem osa tekkivatest metallijäätmetest (nii metalli töötlemisel kui ehitus- ja lammutustöödel tekkivatest jäätmetest) suunatakse erinevate vahendajate kaudu lõpuks materjalina taaskasutusse.

Olmejäätmete taaskasutusse suunamine saab edukalt toimida jäätmete sorteeritult kogumisega. Vasalemma vallas on 5 konteinerit plasttaara (joogitaara) kogumiseks, samuti ostavad mõned kauplused klaastaarat ka tagasi. Siiski võib eraldi kogutud ja taaskasutusse suunatavate olmejäätmete kogust üldisest jäätmevoost pidada minimaalseks. Kohtsorteeritud olmejäätmete kogumissüsteem vajab edasi arendamist, seda eelkõige pakendijäätmete ning paberi- ja papijäätmete kogumiskohtade arvelt.

4. Jäätmekäitluse keskkonnamõju

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale avaldub mitmest aspektist, mõju keskkonnale võib olla nii otsene (loodusliku keskkonna reostamine, inimese tervise ja heaolu kahjustamine) kui kaudne (prügilate ümbruses maa hinna langus, prügilate sulgemisega kaasnev loodusressursi kulu).

Jäätmekäitluse negatiivse keskkonnamõju kontrollimise ja vähendamise eeltingimuseks on kõigi jäätmetekitajate haaramine korraldatud jäätmekäitlussüsteemi ja kontroll tekkivate jäätmevoogude üle. Kõrvaldatavate jäätmete koguste vähendamine on võimalik läbi jäätmete kohapealse sorteerimise, mis loob eeldused suunata erinevaid jäätmeid kordus- ja taaskasutusse (vastavalt Jäätmeseaduse §-ile 31).

Jäätmekogumisel avaldab keskkonnamõju eelkõige toiduainete jääkide ning muude orgaaniliste jäätmete kogumine, nimetatud jäätmed hakkavad kogumisnõude harva tühendamise korral roiskuma, põhjustades nii haisu kui nõrgvedelike teket. Ohtlike jäätmete kogumise ja hoiustamisega kaasneb ebaõigete lahenduste kasutamisel mõju nii töötajate tervisele ja tööohutusele kui ümbritsevale keskkonnale.

Jäätmeveo keskkonnamõju on üldjuhul tagasihoidlik ning on sarnane muu transpordist tuleneva keskkonnamõjuga – müra, transpordivahendite heitgaasid jmt. Jäätmeveo puhul tuleb kasutada selleks sobivaid vahendeid, et oleks välditud jäätmete mahapudenemine nii laadimistöode kui veo käigus.

5. Jäätmehoolduse eesmärgid

5.1 Õigusaktidest tulenevad nõuded

Arvestades praegust ning prognoositavat ettevõtluse struktuuri ning jäätmeteket on Vasalemma piirkonna jäätmehoolduse kavandamisel olulised järgmised Jäätmeseadusest ja Pakendiseadusest ning nendega seonduvatest õigusaktidest tulenevad nõuded.

Pakendi kogumine ja taaskasutamine (Pakendiseadus)

Pakendiettevõtja on kohustatud lõppkasutajalt või tarbijalt tasuta tagasi võtma müüdnud kauba müügipakendi ja –pakendijäätmed müügikohas või selle vahetus läheduses asuvas teises müügikohas. Pakendiettevõtja on kohustatud tasuta tagasi võtma oma kauba veo- ja rühmapakendi.

Pakendiettevõtja, välja arvatud isik, kes müüb pakendatud kaupa, peab oma pakendatud kauba ja sisseveetud pakendatud kauba pakendi ja sellest tekkinud pakendijäätmed koguma ja taaskasutama selliselt, et pakendijäätmete taaskasutuse sihtarvud oleksid täidetud ning kandma sellest tulenevad kulud.

Pakendijäätmete taaskasutamise sihtarvud:

- Alates 01.05.2004.a. peab pakendiettevõtja, v.a. isik kes müüb pakendatud kaupu, tagama pakendijäätmete taaskasutamise nende kogumassist vähemalt 50 % aastas, pakendijäätmete kogumassist ringlussevõetuna vähemalt 25 % aastas ja iga pakendimaterjali liigi kogumassist vähemalt 15 % aastas.
- Alates 31.12.2012.a. peab pakendiettevõtja, v.a. isik kes müüb pakendatud kaupu, tagama pakendijäätmete taaskasutamine nende kogumassist vähemalt 60 % aastas, pakendijäätmete kogumassist ringlussevõetuna vähemalt 45 % aastas ja iga pakendmaterjali liigi kogumassist vähemalt 15 % aastas.

Korraldatud olmejäätmevedu (Jäätmeseadus)

- Kohalik omavalitsus korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete kogumise ja veo lähimasse jäätmekäitluse kohta.
- Kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestab määrusega, jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, vedamise sageduse ja aja ja jäätmeveo teenustasu piirmäära;
- Kohaliku omavalitsuse organ korraldab iseseisvalt või koostöös teiste omavalitsuse organitega korraldatud jäätmeveo eri- või ainuõiguse andmiseks avaliku konkursi;
- Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise;
- Korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 01.01.2005.a.

Biologunevad jäätmed

EL direktiivis 1999/31/EÜ prügilate kohta on antud olmejäätmete osas järgmised tingimused:

- 2006.a. – ladestatavate biologunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 75 % 1995.a. tasemest;
- 2009.a. – ladestatavate biologunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 50 % 1995. a. tasemest;
- 2016.a. – ladestatavate biologunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 35 % 1995.a. tasemest.

Jäätmeseaduse kohaselt ei tohi prügilatesse ladestatavate olmejäätmete hulgas olla biologunevaid jäätmeid:

- Üle 45 massiprotsendi alates 2010.aasta 16.juulist;
- Üle 30 massiprotsendi alates 2013.aasta 16.juulist;
- Üle 20 massiprotsendi alates 2020.aasta 16.juulist;

Tervishoiujäätmete käitlemine

Keskkonnaministri määrus 29. aprilli 2004. a määruse nr 38 "Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded" kohaselt ei tohi prügilasse ladestada tervishoiu- ja veterinaarasutuste nakkusttekitavaid jäätmeid. Keeld ei laiene kuni 31.12.2004.a. jäätmetele, mis on eelnevalt töödeldud viisil, mis väldib nakkusohu levimist ladestusalal ja väljaspool seda.

Vastavalt sotsiaalministri 17.03.1997.a. määrusele nr 9 "Käibelt kõrvaldatud ravimite käitlemise kord" toimub ravimijäätmete kõrvaldamine järgmistel võimalustel – üleandmine litsentseeritud ohtlike jäätmete käitlusettevõttele, tagastamine varustajale või tootjale või hävitamine tekkekohal. Kõrvaldusviisi määrab eraldi iga avalduse alusel Riigi Ravimiamet.

Ladestamine prügilas

Jäätmeseaduse kohaselt ei tohi prügilasse ladestada sortimata olmejäätmeid. Läheduse põhimõtet arvestades laieneb sortimata olmejäätmete ladestamise keeld kuni 01.01.2008.a. ainult neile prügilatele, mille asukohajärgses maakonnas on loodud jäätmekäitluskoht olmejäätmete töötlemiseks. Alates 01.01.2008.a. kehtib sortimata olmejäätmete vastuvõtu ja ladestamise keeld kõikidele prügilatele.

Probleemtoodete käitlemine

Jäätmeseaduse kohaselt on probleemtoodeteks: patareid ja akud, PCB-sid sisaldavad seadmed, mootorsõidukid ja nende osad ning elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad. Tootja on kohustatud tagama tema poolt valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ning selle kulud kannab tootja. Nimetatud kohustused laienevad ka neile probleemtoodete jäätmetele, mis on tekkinud enne nende kohustuste jõustumist (endisaegsed jäätmed).

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu poolt vastu võetud direktiivile 2000/53/EÜ vanasõidukite kohta suureneb hiljemalt 01.01.2006.a. kõigi kasutuselt kõrvaldatud sõidukite aastane korduv- ja taaskasutamine vähemalt 85 % sõiduki keskmisest massist ning aastane korduvkasutus ja ringlussevõtt vähemalt 80 % sõiduki keskmisest massist.

EL elektri- ja elektroonikaseadmete direktiivi kohaselt on püstitatud eesmärgiks koguda kodumajapidamistest 31.12.2006.a. 4 kg elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas.

5.2 Jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, taaskasutamine

Euroopa Liidu ja Eesti jäätmehoolduse üldiseks eesmärgiks on jäätmetekke ja jäätmetest põhjustatud kahjulike mõjude vältimine ja vähendamine. Jäätmetekkest ning nende käitlemisest tuleneva mõju vältimise meetmed saab järjestada järgmisse pingeritta:

- Jäätmetekke vältimine;
- Tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- Jäätmete taaskasutamise laiendamine;
- Jäätmete keskkonnaohutu ladestamine.

Ettevõtluse puhul on eesmärkideks:

- Uute ja rekonstrueeritavate ettevõtete puhul jäätmevaese tehnoloogia rakendamine ning parimate võimalike võtete kasutamine;
- Kõikide ettevõtete puhul jäätmekäitlussüsteemi parem korraldatus.

Olmesfääris tekkivate jäätmete koguste vähendamine on võimalik eelkõige läbi nõustamise ja inimeste keskkonnateadlikkuse tõusu. Olmesfääris on eesmärkideks:

- Keskkonnasõbralike harjumuste juurutamine;
- Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine.

5.2.1 Andmekogud

Kõikide tulevikku suunatud tegevuste kavandamine saab põhineda korralikel olemasolevat situatsiooni kirjeldavatel andmekogudel. Olemasolevate andme-

kogude ebatäielikkus suurendab prognooside koostamisel ja tegevuste kavandamisel eksimuste tõenäosust.

Riiklikele andmebaasidele on aluseks riiklik statistiline jäätme- ja pakendiaruandlus. Kohalikuks jäätmealaseks andmebaasiks saab olema jäätmetekitajate register, samuti pakendiettevõtete ning probleemtoodete tootjate andmebaasid. Andmebaase täiendatavateks andmekogudeks on jäätmete koguste ja nende koostise välja selgitamiseks korraldatavad uuringud ja vaatlused.

Eesmärkideks on:

- Riiklike andmekogudele kvaliteetse informatsiooni tagamine (sh. vallas tekkivate/kogutavate ohtlike jäätmete koguste arvestus - register);
- Kohalike jäätmetekitajate registri loomine ja käigushoidmine;
- Pakendiettevõtjate ning probleemtoodete tootjate olemasolu ning tegevusmahu hindamine.
- Vajalike lisauuringute kavandamine ja läbi viimine;
- Aastal 2005 saavutada andmekogude usaldusväärne tase.

5.2.2 Segaalmejäätmel

Segaalmejäätmel, kui kõige heterogeensem koostisega jäätmegrupi, puhul on vajalik eesmärkide püstitamiseks ning lahenduste leidmiseks usaldusväärse andmebaasi olemasolu.

Segaalmejäätmel koguse ja ohtlikkuse vähendamine sõltub jäätmel sorteerimise, lahuskogumise ja taaskasutamise määrast ning inimeste tarbimisharjumustest. Vasalemma valla ühe elaniku kohta tekib ca 200...250 kg segaalmejäätmel aastal. Saadud tulemus on veidi väiksem Eesti keskmisest (387 kg/in/a) ning on põhjustatud elanikkonna keskmisest väiksemast tarbimisest. Vasalemma vallas, nagu ka kogu Eestis, on prognoositav olmejäätmel tekke kasv. Eesmärgiks on stabiliseerida olmejäätmel teke aastal inimese kohta aastail 2006-2007.

Jäätmekäitluse tänapäevane areng eeldab kohtsorteerimise rakendamist ja lahuskogumissüsteemi loomist alljärgnevatele jäätmegruppidele:

- Paberi- ja papijäätmel;
- Pakendijäätmel;
- Suuremõõtmelised ja elektroonikaseadmel jäätmel;
- Ohtlikud jäätmel;
- Biolagunevad jäätmel.

Kogumissüsteeme on lähemalt käsitletud vastavate jäätmeliikide käitlemise korraldamise alapunktides.

Kuna hetkel käesolevas jäätmekavas analüüsitud jäätmekogused baseeruvad olemasolevatel ebakvaliteetsetel andmetel on raske püstitada eesmärgel jäätmel vähendamiseks. Jäätmel kogused tuleb täpsustada 2006.aastal andmekogude koostamisel saadavatest konkreetsetest andmetest lähtudes.

Tagamaks kõikide jäätmetekitajate haaratus jäätmekäitlusega on eesmärgiks seada sisse kogu piirkonda hõlmav korraldatud olmejäätmelvedu. **Korraldatud olmejäätmelvedu tuleb korraldada alates 01. 01. 2005. a.**

5.2.3 Pakendijäätmed

Pakendijäätmete koguse kasvu peatamise eeltingimuseks on pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi rakendamine, nimetatud süsteem tuleb üleriigilise jäätmekava alusel rakendada 2004.aastaks. Olulise tõuke annab pakendi ning pakendijäätmete taaskasutamise intensiivistamiseks uus Pakendiseadus. Üleriigilise jäätmekava kohaselt tuleb peatada pakendijäätmete koguse kasv aastaks 2006.

Pakendijäätmete vähendamine on võimalik läbi elanikkonna kui peamise jäätmetekitaja vastavasuunaline harimine ja selgitustöö (säästev tarbimine, kaupade teadlik valik jne). Samuti oleks oluline keskkonnanahoiualase selgitustöö läbiviimine ka tootjate, kui pakendite valmistajate hulgas. Pakendijäätmete tekke vähendamise võimalusi piirab oluliselt valitsev tarbimiskultuur, millest tulenevalt moodustab tootest väga olulise osa just pakend.

Reaalseks suunaks tekkinud pakendi ja pakendijäätmetest tulenevate probleemide lahendamisel on nende valikkogumine ja taaskasutusse suunamise suurendamine. Pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteem saab toimida edukalt üksnes juhul kui toimub nende **sorteerimine tekkekohas**, mille edukus sõltub elanikkonna kaasamise määrast ning sorditud jäätmete üleandmise võimalustest.

Pakendi ja pakendijäätmete valikkogumise ja taaskasutusse suunamisel on **eesmärgiks ellu rakendada** kogu piirkonda hõlmav pakendiettevõtetele baseeruv **pakendi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustik**. Pakendi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustik peab toimima alates 01.01.2005.a. Pakendijäätmete kogumissüsteemis on omavalitsusel suunav ja koordineeriv roll.

Lähtudes prognoositavast pakendijäätmete kogusest ja Pakendiseaduses (§ 36) seatud eesmärkidest, tuleb lähiajal suunata taaskasutusse orienteeruvalt 125 t Vasalemma vallas tekkivaid pakendijäätmeid aastas, alates 31.12.2010.a. suunata taaskasutusse orienteeruvalt 150 t pakendijäätmeid aastas.

5.2.4 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevad jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnanahku minimeerimisel. Orgaanilise aine rikkad on ka reoveesete, loomsete ja taimsete kudede jäätmed, puidujäätmed jne. Käesolevas punktis käsitletakse olmelise tekkega biolagunevaid jäätmeid, nagu paber, köögijäätmed, haljastusjäätmed.

Paberi- ja papijäätmed on eraldi kogutuna kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Antud jäätmete koguste vähendamine on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku rajamise abil.

Haljastusjäätmetest saab eristada koduaedades ja ühiskondlikel aladel (pargid, kalmistud) tekkivaid haljastusjäätmeid. Ühiskondlike haljasalade hooldamisel tekkivate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks suunata need 2008. aastaks 80 % ulatuses taaskasutusse (kompostimine). Koduaedades tekkivate haljastusjäätmete koguste vähendamiseks tuleb propageerida nende kohapealset komposteerimist.

Eraldikogutud **köögijäätmete** suuremahuliseks edasiseks käitlemiseks käesoleval ajal võimalused puuduvad. Parimad võimalused lokaalseks taaskasutuseks on eramajapidamistes, kus on eesmärgiks kohapeal taaskasutada 2008. aastaks 50 % tekkivatest köögijäätmetest (eelkõige komposteerimise teel). Korterimajade puhul on võimalik rakendada kompostreid, kuid kuna on tegemist uude lähenemisega, ei saa sellele esialgu panna suuri lootusi. Eesmärgiks on 2008. aastaks kohapeal komposteerida 15 % korterimajapidamistes tekkivatest jäätmetest.

Tsentraalse suuremahulise biolagunevate jäätmete käitlemine peab tulevikus toimuma jäätmejaamas, prügilas või eraldi rajatud komposteerimisväljakul. Ehkki võib eeldada, et suurte koguste biolagunevate jäätmete töötlemine nii pea ei rakendu, tuleb siiski tagada, et aastaks 2010 oleks biolagunevate jäätmete osakaal ladestamisele suunatavates jäätmetes alla 45 massiprotsenti.

5.2.5 Tööstusjäätmed

Olemasolevate tootmisettevõtete puhul on **esmaeesmärgiks** korraldada olemasolevate jäätmete tekke analüüs (ettevõtete jäätmekavad, keskkonnajuhtimissüsteemid jmt), mis annab suuniseid jäätmekoguste vähendamiseks ning taaskasutuse suurendamiseks. Eelkõige on see oluline suuremate tootmisettevõtete ja keskkonnaohtlike materjale kasutavate ettevõtete puhul.

Tööstusettevõtetes, kuid ka teistes ettevõtetes, tekkivate jäätmete taaskasutusse suunamisel on oluline rakendada jäätmete liigiti sortimist ja kohtsortimist. Jäätmed tuleks sortida järgmistesse liikidesse: ohtlikud jäätmed, püsijäätmed, klaaspakend, paber ja kartong, plastid, metallid, puit, elektri- ja elektroonikaseadmed, biolagunevad jäätmed, sortimisest ülejäänud prügi. Enamasti on ettevõtluses tekkivate jäätmete kohapealse sorteerimise rakendamine lihtsalt korraldatav. Eesmärgiks tuleb seada kõikide eraldikogutud tööstusjäätmete taaskasutusse suunamine, kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik. Teatavate jäätmeliikide puhul on see hõlpsalt korraldatav (n. metallijäätmed, puidujäätmed, vanapaber).

Uute tootmisettevõtete puhul on **eesmärgiks** jäätmevaese tehnoloogia rakendamine, seda läbi parimate võimalike tehnoloogiate rakendamise ning tootmise kavandamisel jäätmekäitlusega arvestamise. Parimate võimalike tehnikatega arvestamine käitiste kavandamisel võimaldab vähendada ka tekkivate jäätmete ohtlikkust ning suurendada nende taaskasutust. Jäätmevaese tootmise juurutamist ja arengut saab suunata ja kontrollida läbi ettevõtete keskkonnajuhtimissüsteemide ning toodete elutsükli analüüsi.

Pakendite ja pakendatud kauba tootjate puhul on eesmärgiks saavutada nende poolt toodetavate pakendite kohapealne taaskasutamine lähemas perspektiivis vähemalt 50 % ulatuses, pikemas perspektiivis vähemalt 60 % ulatuses toodetavate pakendite kogustest. Juhul kui sellises koguses pakendite kohapealne taaskasutamine ei osutu tehniliselt võimalikuks, võib pakendiettevõtja anda selle kohustuse üle taaskasutusorganisatsioonile.

Puidujäätmete koguse vähendamine on seotud puidu kui loodusvara säästva kasutamisega. Võimalused selleks on järgmised:

- Kadude (jäätmevõrkade) vähendamine puidu töötlemisel ja primaarvõimaliku tehnika kasutamine;
- Peenpuidu ja puidujäätmete ulatuslikum kasutamine.

Eesmärgiks on suunata kõik tekkivad puidujäätmed taaskasutusse ning vältida nende ladestamist, kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik ning sellega ei kaasne suurenevad keskkonnamõju. Tekkivate puidujäätmete taaskasutamise võimalused on järgmised:

- Puidujäätmete põletamine energia tootmiseks (üksnes nn. puhtad puidujäätmed);
- Puidujäätmete kompostimine koos teiste biolagunevate jäätmetega;
- Puidujäätmete kasutamine haljastuses;
- Saepuru kasutamine loomadele allapanuks.

Põllumajanduslikus tootmises tekkivate jäätmete puhul tuleb seada eesmärgiks hea põllumajandustava rakendamine ning tekkivate jäätmete täiemahuline taaskasutamine (taimsete kudede jäätmed, reostunud allapanu ja sõnnik). Loomaväljaheidete käitlemisel tuleb seada eesmärgiks nende hoidmise ja taaskasutamise viimine kooskõlla keskkonnanõuetega (eelkõige veekaitsenõuetega).

5.2.6 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Nimetatud jäätmete tekke kogused sõltuvad otseselt majanduslikust olukorrast, mida kiirem on majanduslik kasv, seda enam toimub uute ehituste rajamine ning vanade lammutamine. Eesmärgiks peab olema ehitusjäätmete eraldi kogumine.

Peamiseks **eesmärgiks** on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, ehitus- ja lammutustöödel saab jäätmeteket vältida ja koguseid vähendada mõistliku töökorraldusega ja tööde parema organiseeritusega. Selleks tuleb:

- Suurendada korduskasutatavate materjalide kasutamist;
- Vähendada materjalide raiskamist tööde kõigil etappidel;
- Vähendada ohtlike ainete kasutamist;
- Eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jäätmed;
- Lammutusjäätmete hulgast eraldada võimalusel turuväärtust omavad materjalid;
- Lammutusjäätmete hulgast eraldada materjalid, mis võivad jäätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada kvaliteedi langust.

Lähtudes tekkivate ehitus- ja lammutusjäätmete statistika puudumisest Vasalemma vallas, tuleb eraldi eesmärgina rõhutada vajadust saavutada kontroll tekkivate jäätmekoguste üle.

5.2.7 Reoveesete ja fekaalid

Reoveesete ja fekaalide käitlusel on eesmärkideks:

- Tagada reoveepuhastite reoveesete töötamise vastavus keskkonnanõuetele;
- Suunata kogumis- ja settekaevude sete reoveepuhastitesse.

5.2.8 Transpordiga seotud jäätmed

Transpordijäätmed tekivad nii kodumajapidamistes kui ettevõtluses.

Vanarehvide käitlemise lahendused tuleb leida riiklikul tasemel, luues selleks vastavad majanduslikud ning tehnilised tingimused. Vastava töötluskeemi rakendumiseni jääb Vasalemma vallas vanarehvide käitluskeemiks nende üleandmine vastavat teenust pakkuvaile ettevõtjale.

Mootorsõidukid ja nende osad on Jäätmeseaduse kohaselt probleemtooted, probleemtoodete tootjad on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdüd või sisse veetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise.

Vasalemma vallas on mootorsõidukite ja nende osade käitlemisel **eesmärgiks** saada kontrolli alla autode remonditöökojad, tagada nendes toimuva tegevuse vastavus karmistuvate keskkonnanõuetega, nõudes ettevõtetelt vastavate lubade ning litsentside olemasolu ning jäätmearuandluse täitmist. Eesmärgi täitmisel tuleb teha koostööd riikliku keskkonnajärevalve asutusega.

5.2.9 Ohtlikud jäätmed

Peamiseks ohtlike jäätmete tekke vältimise ja koguste vähendamise abinõuks on tootmises ohtlike ainete mittekasutamine ja nende kasutamise vähendamine. Kõikide ohtlike ainete puhul ei ole see aga võimalik, teatavatel juhtudel võib vähem ohtlike materjalide kasutamisel langeda ka toodangu kvaliteedimadused. Jäätmete ohtlikkuse vähendamisel ning jäätmekäitlusest tuleneva keskkonnanõu minimeerimisel on esmatähtis koguda ohtlikud jäätmed tavajäätmetest eraldi ning need käidelda keskkonnanõudeid järgides. Ettevõtluses ning kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumis- ning üleandmissüsteem on erinev.

Vastavalt Jäätmeseadusele on kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmise süsteemi korraldajaks kohalik omavalitsus. Kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumissüsteemi arendamisel on **eesmärkideks:**

- Teha elanikkonna hulgas selgitustööd tagamaks ohtlike jäätmete sorteerimise kohapeal, teavitada elanikkonda ohtlike jäätmete kogumispunktide asukohast ning kogumisringide toimumisest;
- Täiendada patareide kogumiskohtade võrgustikku;
- Haarata ohtlike jäätmete kogumisringidega valla kõik piirkonnad;
- Arendada ja täiustada olemasolevat ohtlike jäätmete kogumisvõrgustikku, tagada üksnes olmes tekkivate jäätmete vastuvõtt.

Ettevõtluses tekkinud ohtlikud jäätmed tuleb jäätmetekitajal anda käitlemiseks üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele, jäätmetekitaja peab tasuma üle antud jäätmete käitluskulud. Ettevõtluses tekkivate ohtlike jäätmete käitluse seisukohalt on **eesmärkideks:**

- Saavutada kontroll kõikide ohtlike jäätmeid tekitavate ettevõtete üle, kaasa arvatud väikeettevõtlus (sh. autotöökojad ja -lammutused);
- Tagada ohtlike jäätmete kogumisel tervise- ja keskkonnakaitseliste nõuete täitmine;
- Vajadusel rajada ettevõtetesisesed ohtlike jäätmete kogumispunktid;
- Lõpetada ohtlike jäätmete käitlemine selleks õigust mitte omavate isikute poolt;
- Jääkreostuskollete ohtlikkuse välja selgitamine ja vajadusel saneerimine.

5.2.10 Muud jäätmed

Muude jäätmete all on käesolevas töös käsitletud elektri ja elektroonikaseadmete jäätmed ja kogukad jäätmed. Eraldikäsitluse tingib nende võimalik keskkonnohhtlikkus ja käitlemise komplitseeritus.

Kasutuselt kõrvaldatud **elektri ja elektroonikaseadmed ja nende osad** on Jäätmeseaduse kohaselt probleemtooted, mille tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdnud või sisseveetud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise. Vasalemma valla jäätmekava kontekstis on **eesmärgiks** korraldada tekkivate elektri ja elektroonikaseadmete jäätmete kogumine kavandatava jäätmejaama juures ja/või kogumisaktioonidena ning vastavate toodete müügikohtades. Riiklike eesmäärke järgides tuleb aastaks 2007 koguda elanikkonnalt 4 kg elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas.

Kogukate jäätmete käitlemise korraldamise puhul on samuti **eesmärgiks** jäätmete äraandmise võimaluse pakkumine. Kogukate jäätmete kogumisel on võimaluseks käivitada jäätmeturg, mille abil on võimalik suunata suurema kasutusväärtusega esemed taaskasutusse.

5.3 Jäätmete keskkonnohutu kõrvaldamine

Vasalemma valla jäätmete käitluse lõppfaasina on reaalseks teeks taaskasutust mitte leidvate jäätmete ladestamine lähimas jäätmekäitluse kohas. Üleriigilisel ja maakondlikul tasandil on võetud suund uute jäätmekeskuste rajamisele ja olemasolevate väikeprügilate sulgemisele. Jäätmetekitajalt kogutud jäätmed suunatakse ladestamiseks Vasalemma valla poolt valitud jäätmekäitlejaga ladestuskohta. Tagamaks vastu võetavate jäätmete ladestamiskõlblikkus tuleb rakendada prügila tagamaal efektiivset jäätmete kohapealset sorteerimist.

6. Eesmärkide realiseerimine

6.1 Jäätmekäitluse üldine skeem

Vasalemma vallas tekkivate jäätmete kogus on võrdlemisi väike, mistõttu ei ole otstarbekas rakendada tehnoloogiliselt keerukaid ning suuri investeeringuid ja jooksvaid kulutusi nõudvaid jäätmete kogumise, sorteerimise ja töötlemise tehnoloogiaid.

Valla jäätmekäitluse skeemi puhul on eeldatud:

- Lähiaastatel suureneb tekkivate olmejäätmete kogus;
- Suureneb taaskasutusse suunatavate jäätmete kogus;
- Väheneb prügilasse ladustamisele suunatavate biolagunevate jäätmete kogus.

Jäätmekäitluse põhiskeemiks on jäätmete sortimine ja taaskasutamine (materjaliringe, kompostimine, põletamine energia tootmiseks), kõrvaldatavate jäätmekoguste minimeerimine.

Jäätmekäitluse skeem ja tegevused on järgmised:

Jäätmete koguste ja koostise väljaselgitamine:

- Koostada jäätmetekitajate register (tekitaja, jäätmeliik, kogus, kohapealne taaskasutamine, kellele üle antakse);
- Välja selgitada pakendiettevõtted ja probleemtoodete tootjad;
- Viia läbi käideldavate segaolmejäätmete koostise ja erikaalu uuring.

Maksimaalne jäätmete sortimine kohapeal, edasist käitlust ja ladestamist nõudvate jäätmete koguste vähendamine:

- Eelkõige korterelamute lähedusse paigaldada paberi- ja papijäätmete konteinerid;
- Vallas tegutsevate pakendiettevõtjate (kaasa arvatud isikud, kes müüvad pakendatud kaupa) baasil arendada välja pakendi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustik - võrgustiku rajamine ja selle tööhoidmine on pakendiettevõtjate ülesanne (kes võib selle delegeerida edasi). Sõltuvalt rajatavast süsteemist võib olla pakendijäätmete kogumissüsteemi osaks ka jäätmejaam;
- Suurematesse ettevõtetesse paigaldada oma tegevusega kaasnevate taaskasutatavate jäätmete kogumiseks eraldi konteinerid;
- Luua elanikkonnale võimalus suuremõõtmeliste jäätmete ning elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete üleandmiseks nii statsionaarse kogumiskoha kui vastavate aktsioonide näol. Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete puhul üleandmine võimalusel ka müügikohtades.

Biolagunevad jäätmed ja nende käitlemine:

- Biojäätmete eraldamine, kompostimine ja komposti kasutamine tekkekohas:
 - Köögijäätmete kompostimine koos muude biolagunevate jäätmetega (aia- ja haljasjäätmed) kohapeal, tagada oskusteabe ja info olemasolu ning kättesaadavus sihtgrupile;
- Biojäätmete eraldi kogumine ja nende kompostimine keskses käitluskohtades.

Ehitus- ja lammutusjäätmed:

- Kohtsorteerimise ulatuslik rakendamine;
- Jäätmekäitluse nõuete sidumine ehitusdokumentatsiooniga;
- Ehitus- ja lammutusjäätmete kohapealne sortimine ja osaline töötlemine, materjali taasväärtustamine;
- Piirkondlikul tasandil mineraalsele materjalile ladestus- või taaskasutuskoha leidmine (n. karjäärade rekultiveerimine, suletavate prügilate kattematerjal), koostöös eraettevõtluse ja naaberomavalitsustega.

Ohtlike jäätmete kogumine ja transport:

- Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed käideldakse lepingute alusel ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavate ettevõtete poolt;
- Haarata ohtlike jäätmete kogumisringiga kõik valla osad.

Jäätmete kogumine ja transport:

- Rakendada korraldatud olmejäätmevedu, moodustada kogu Vasalemma valla hõlmav veopiirkond;
- Haarata kõik piirkonna jäätmetekitajad korraldatud olmejäätmeveo süsteemi.

- Pakendijäätmete kogumissüsteemi toimuma hakkamiseni säilitada praegused kogumispunktid ja täiendada neid paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustikuga;
- Koostada jäätmetekitajate register, mille alusel hakkab toimuma korraldatud olmejäätmevedu;
- Elanikud ja ettevõtted peavad muretsema (ostma või rentima) endale vastavad konteinerid (võib ka mitme ettevõtte või kodumajapidamise peale olla ühine);
- Teha teavitustööd ja arendada jäätmete kohtsorteerimist.

6.2 Korraldatud jäätmeveo korraldamine

Jäätmeseaduse kohaselt on korraldatud jäätmevedu olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse organi korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt. Korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 01. 01. 2005. a.

Vasalemma vald moodustab ühe veopiirkonna. Jäätmeseaduses on antud veopiirkonna maksimaalseks orienteeruvaks elanike arvuks 10 000 inimest. Põhimõtteliselt võivad mitu omavalitsust moodustada ka ühise veopiirkonna. Ühise veopiirkonna rajamisel on eeliseks suuremad kogutavad jäätmekogused, mis võimaldavad ühtlustada piirkonna erinevate osade jäätmeveo kulutusi.

Vasalemma puhul hõlmatakse jäätmeveopiirkonnaga kogu omavalitsuse territoorium. Esiolgu korraldatakse korraldatud jäätmeveoga üksnes segaolmejäätmete ja sorteeritud plastist joogitaara kogumine ning käitlusse suunamine. Tulevikus on võimalik rakendada korraldatud jäätmevedu ka teistele jäätmeliikidele (näiteks paberi- ja papijäätmed, ehitusjäätmed). Teiste jäätmeliikide haaramine korraldatud jäätmeveoga eeldab vastavate kogumis- ja käitlussüsteemide eelnevat ellurakendumist.

Jäätmevaldajad loetakse liitunud korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Jäätmevaldajaks loetakse ka suvila, elu- või äriruumina kasutatava ehitise või korteri kui vallasasja omanikku.

Korraldatud olmejäätmeveo ellu rakendamisel on üheks esmaülesandeks üle minna jäätmekäitleja poolt aktsepteeritud konteinerite kasutamisele.

1. Konteineripargi unifitseerimine on hõlbus olukorras, kus kasutajad on võtnud konteinerid rendile.
2. Üheks teeks on määrata omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjaga täpselt milliseid konteinereid tohib kasutada ning sedasi sundida konteineriomanikke neid välja vahetama.
3. Teiseks teeks on seada korraldatud jäätmeveo konkursi pakkumise kutse dokumentidesse sisse ka vanade konteinerite teenindamise nõude (mis võib tõsta pakutava teenuse maksumust).

Alternatiiviks konteinerite kasutamisele on kasutada prügikottide süsteemi, seda eelkõige hajaasustuse puhul. Prügikottide süsteemi rakendamine teataval määral leevendaks eritüübiliste konteinerite tühendamisel tekkivaid probleeme.

Korraldatud jäätmeveo puhul on jäätmete veo sagedus erinev, sõltuvalt asustustüübist. Tihedama asustusega piirkondade eramupiirkondades toimub

korraldatud jäätmevedu minimaalselt kord kuus (võimalik üksnes juhul kui jäätmekonteineritesse ei panda biolagunevaid jäätmeid). Kortereramute piirkondades toimub jäätmevedu minimaalselt 2 - 3 korda kuus (võimalik üksnes juhul kui jäätmekonteineritesse ei panda biolagunevaid jäätmeid). Hajaasustuspiirkondades toimub korraldatud jäätmevedu minimaalselt kord kvartalis (võimalik üksnes juhul kui jäätmekonteineritesse ei panda biolagunevaid jäätmeid). Hajaasustuses ei ole otstarbekas kasutada tellimisega seotud veosüsteemi, kuna see muutuks liialt kulukaks.

Korraldatud jäätmeveo sisseseadmiseks peab Vasalemma Vallavalitsus korraldama Konkurentsiseaduse alusel kehtestatud korras konkursi korraldatud jäätmeveo eri- või ainuõiguse andmiseks. Konkursi pakkumise kutse dokumentides määratakse vähemalt: veopiirkond, veetavad jäätmeliigid, eeldatavad jäätmekogused, jäätmekäitluskohad, eri- või ainuõiguse kestus, veotingimused (nagu sagedus, aeg, tehnilised tingimused), jäätmeveo teenustasu piirmäär. Konkursil edukaks tunnistatud ettevõttel on määratud veopiirkonnas määratud jäätmeliikide osas eri- või ainuõigus kuni 3 aastat. Esimese vastava konkursi korraldamisel on soovitatav määrata võrdlemisi lühike eri- või ainuõiguse kestvus. Lühema kestvuse korral saab esialgsest ebamäärasusest tulenevaid riske paremini maandada, lühem kestvus võib aga teisalt suurendada majanduslikku kulukust.

7. Jäätmehoolduse juhtimissüsteemi kirjeldus

7.1 Jäätmehoolduse korraldamine

Jäätmehoolduse ja jäätmekäitluse korraldamise põhimõtted tulenevad nii riiklikest, maakondlikest kui kohalikest eesmärkidest (arengukavast). Üldised põhimõtted on fikseeritud Jäätmeseaduses ja teistes õigusaktides ning jäätmekäitluse arengudokumentides. Tuleviku jäätmekäitlust silmas pidades peaks korraldus tagama ka järgmiste eesmärkide täitmise:

- Jäätmekäitlus peab muutuma isetasuvaks majandusharuks;
- Printsiipide saastaja maksab ja tootja vastutab ulatuslikum rakendamise;
- Omavalitsuste ja jäätmekäitlusega tegelevate, valdavalt eraõiguslike äriühingute huvide optimaalne ühildamine;
- Kõigile jäätmetekitajatele jäätmekäitlusteenuse tagamine jne.

Tabel 7. Jäätmehoolduse (-käitluse) tasandid ja nende ülesanded

Tasand	Ülesanded ja eesmärgid
Riigi tasand - keskkonnaministeerium	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmehoolduse reguleerimine õigusaktide kaudu; • Jäätmehoolduse arendamine riiklike toetusprogrammide kaudu; • Jäätmekäitluse koordineerimine riigi tasandil; • Üleriigiliste programmide ja süsteemide koordineerimine (ohtlike jäätmete käitlussüsteem, pakendijäätmete ja probleemjäätmete käitlusskeem); • Maakondade jäätmekavade koostamise korraldamine, riigi ja maakonna jäätmekava täitmise kontroll.
Maakonna tasand - maavalitsus ja keskkonnateenistus	<ul style="list-style-type: none"> • Riikliku jäätmepoliitika elluviimine maakonna tasandil; • Kohalike omavalitsuste jäätmemajanduse alane nõustamine; • Jäätmeload ja jäätmealane aruandlus jne

Tabel 7. järg

Tasand	Ülesanded ja eesmärgid
Omaavalitsuse tasand (jäätme keskuse tasand)	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmehoolduse arendamine; • Korraldatud jäätmeveo sisseseadmine, sellega hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise korraldamine; • Kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumise korraldamine; • Pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise koordineerimine; • Jäätmete sortimise, sh. liigiti kogumise korraldamine; • Järelevalve jäätmekäitluse üle; • Omaavalitsuse jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja koostamine; • Haldusterritooriumil elavate inimeste heaolu tagamine; • Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine; • Säästva looduskasutuse ja puhta keskkonna tagamine.
Jäätmekäitleja tasand	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmekäitlusnõuete ja -normide järgimine, parima võimaliku tehnika rakendamine jäätmehoolduses; • Pakendi ja pakendijäätmete tagasi võtmine ja nende taaskasutamine (pakendiettevõtted); • Tootja peab tagama tema poolt valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise (probleemtoodete tootja); • Keskkonnateadlikkuse tõstmine; • Põhieesmärgiks on kasumi teenimine.
Jäätmetekitaja tasand	<ul style="list-style-type: none"> • Korraldatud jäätmeveoga ühinemine; • Nõudmisel ettevõtte jäätmekava koostamine, jäätme-arvestuse pidamine; • Loodusvarade ja toorme säästlikuks kasutamiseks parima võimaliku tehnika rakendamine; • Keskkonnateadlikkuse tõstmise projektidega kaasaminek;

Tulenevalt muutunud seadusandlusest (Jäätmeseadus ja Pakendiseadus) on muudetud kehtivat jäätmehoolduseeskirja. Eelkõige on eeskirja täiendatud korraldatud jäätmevedu reguleerivate sätetega ning probleemtoodetest tekkivate jäätmete ja pakendijäätmete kogumise nõuetega.

7.2 Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine

Kaasaegne jäätmekäitluse arendamine ei ole üksnes tehniline vaid ka sotsiaalne probleem. Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolek on omakorda seotud motiiviga – vähendada jäätmekäitluse maksumust, parandada elukeskkonda tervikuna jne.

Antava teabe järgi on jagunemine järgmine:

- Üldine teave – jäätmekäitluse üldised põhimõtted, eri jäätmeliikide iseloomustus, näiteks kodus majapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kohta;
- Konkreetne teave – teavitamine ja informatsioon käitlusskeemide, eraldi kogutud jäätmete vastuvõtu asukohtade ning lahtioleku aegade kohta, jäätmeveo maksumuse kohta jne;

- Jäätmekäitluse tehnoloogia – info jäätmete kohtsortimise ja koduses majapidamises võimalike tehnoloogiate rakendamise kohta (näiteks milliseid jäätmeid kompostida, kompostimistehnoloogia, komposti kasutamine, milliseid jäätmeid võib põletada jne).

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid. Üheks võimaluseks on kasutada interneti. Kuna interneti kasutamine siiski ikkagi piiratud siis on informatsiooni vajalik dubleerida paber kandjal.

Selgitustöö kavandamisel on oluline ka arvestada sihtgrupist tulenevate asjaoludega. Soovitatav oleks viia läbi erinevaid kampaaniaid erinevatele sihtgruppidele arvestades näiteks vanust (täiskasvanud, noored), asustust/elukohta (eramajad, korterelamud). Selgitustöö läbiviimisel tuleb arvestada, et sihtgruppi ei koormataks antava infoga üle, laialt jagatav info peaks olema lihtsalt mõistetav, samas peab olema viide spetsiifilise teabe kättesaadavuse kohta.

Selgitustöö mõningad põhimõtted, probleemid ja lahendused on järgmised:

- Jäätmekäitluse alane selgitustöö ja teavitamine peab olema üldise säästliku eluviisi propageerimise kontekstis ja haakuma teiste valdkondadega;
- Jäätmekäitlussüsteemi rakendamine ei ole ühekordne kampaania, vaid vajab pidevat selgitustööd;
- Oluline on teavitamise ja selgitustöö õige ajastamine; selgitustöö, teabe ja abinõude rakendamise vahel ei tohiks olla suurt ajalist vahet; kui midagi selgitatakse, siis abinõude kompleks peab selle järgnema;
- On oluline praktilise kogemuse omandamine, seda eriti jäätmete sortimise, biolagunevate jäätmete kompostimise ja komposti kasutamise osas; võimaluseks on pilootseamete paigaldamine.

Võimalikud jäätmekäitluse alased elanikkonna kaasamise projektid oleksid järgmised:

- Keskkonnasõbraliku ettevõtte valimine (keskkonnanõuete täitmisel ja keskkonna säästmisel edukate ettevõtete tunnustamise konkurss);
- Infovoldiku koostamine piirkonna jäätmekäitlusnõuete tutvustamiseks;
- Infovoldiku koostamine piirkonnas asuvate eraldi kogutud jäätmete (sh. ohtlikud jäätmed, pakendijäätmed, vanapaber, suuremõõtmelised jäätmed jmt) üleandmisvõimaluste tutvustamiseks;
- Infovoldiku koostamine biolagunevate jäätmete kohapealse taaskasutamise propageerimiseks (esialgu oleks sihtrühmaks eramajade elanikud, hiljem eraldi materjalid korusmajade tarbeks);
- Ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise nõudeid ja nende üleandmisvõimaluste tutvustava infovoldiku koostamine.

7.3 Järelevalve

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Keskkonnainspektsioon;
- Omavalitsus.

Käesoleval ajal ei toimu jäätmekäitlusala järelevalve vajalikul määral. Tarvis on suurendada erinevate järelevalveinstantside vahelist koostööd. Vajalik oleks luua vallas eraldi keskkonnaspetsialisti ametikoht (võib olla mitme omavalitsuse koostöös), kellele antakse volikogu määrusega keskkonnainspektori volitused.

Kasutatud materjalid

- Jäätmeseadus, RTI, 26.02.2004, 9, 52.
- Keskkonnajärelevalve seadus, RTI, 10.12.1997, 86, 1460.
- Konkurentsiseadus, RTI, 16.04.2004, 25, 168.
- Pakendiseadus, RTI, 06.05.2004, 41, 278.
- Veeseadus, RTI, 21.04.2004, 28, 190.
- Veterinaarkehteduse seadus, RTI 2004, 38, 257.
- Loomatauditõrje seadus, RTI, 2004, 34, 236.
- Uuendatud Eesti keskkonnanstrateegia - eelnõu seisuga 17. 05. 2004.
- Keskkonnanstrateegia, RTI, 01.04.1997, 26, 390.
- Üleriigiline jäätmekava, RTI, 23.12.2002, 104, 609.
- Vabariigi Valitsuse 6. aprilli 2004. a. määrus nr 102 „Jäätmete, sealhulgas ohtlike jäätmete nimistu“, RTI 12.04.2004, 23, 155.
- Vabariigi Valitsuse 26. aprilli 2004. a. määrus nr 122 „Jäätmete tekitamiseks jäätmeluba vajavate tegevusvaldkondade tegevuste täpsustatud loetelu ning tootmismahud ja jäätmekogused, mille puhul jäätmeluba ei nõuta“, RTI 28.04.2004, 31, 212.
- Vabariigi Valitsuse 06. aprilli 2004. a. määrus nr 104 „Jäätmete taaskasutamise- ja kõrvaldamistoimingute nimistud“, RTI 12.04.2004, 23, 157.
- Vabariigi Valitsuse 06. aprilli 2004. a. määrus nr 103 „Jäätmete ohtlike jäätmete hulka liigitamise kord“, RTI 12.04.2004, 23, 156.
- Keskkonnaministri 21. aprilli 2004. a. määrus nr 21 „Teatud liiki ja teatud koguses tavajäätmete, mille vastava käitlemise korral pole jäätmeloa omamine kohustuslik, taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise nõuded“. RTL, 28.04.2004, 49, 847.
- Keskkonnaministri 29. aprilli 2004. a. määrus nr 38 „Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded“. RTL, 05.05.2004, 56, 938.
- Keskkonnaministri 08. juuli 2004. a. määrus nr 89 „Romusõidukite käitlusnõuded“. RTL, 20.07.2004, 97, 1527.
- Keskkonnaministri 26. aprilli 2004. a. määrus nr. 27 „Ohtlike aineid sisaldavate patareide ja akude käitlusnõuded“. RTL, 28.04.2004, 53, 900.
- Keskkonnaministri 21. aprilli 2004. a. määrus nr 23 „Vanaõli käitlusnõuded“. RTL, 28.04.2004, 49, 849.
- Sotsiaalministri 17. 03. 1997. a. määruse nr. 9 „Käibelt kõrvaldatud ravimite käitlemise kord“. RTL, 19.05.1997, 73, 412.
- Vasalemma Vallavolikogu 25. 03. 2000. a. määrus nr 12 „Vasalemma valla jäätmehoolduseeskirja kehtestamine“.
- Vasalemma Vallavolikogu 25. 03. 2003. a. määrus nr 12 „Vasalemma valla heakorra ja kaevetööde eeskirja kehtestamine“.
- Pakendi ja pakendijäätmete kogumis- ja taaskasutussüsteemi rakendamine Eestis. SEI-Tallinn, 2003.
- Eesti elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete tekkevoogude hindamine. HFT Network Oy, 2003.

